

ing te breken;
tegenwoordig
an. K. Barth
gloria glorio
en van rustig
die het zoeken
lindheid heeft
groepsvorming
aring van de
n nood gepro
is niet instaat
g. zijn dogma
pietel te toet
sch-opgebouw
ar gelang zijn
ting meegaan,
met en be

and en onver
bezig is mel
dsche munt
a eigen kump
te overeenge
meer te ac
nden eenen
nder?), doch
die de munt
dere chiché's
a gebruik ge
Dr Miskotte's
interessant te
te anno 1933
en daarin te
ch nog altijd
it kunnen wij
eren. Temeer
ties der dial
gd heeft, er
moete buiten
dr K. H. Mis
s" een breede
a te lijf gaat
stetie, al lang
zijn, en soms

er is, en zelf
achtig blijkt
vankelijk tot
dialectische
rsprekt den
zooveel woor
en radicaler

lijk aan, den
allesbehalve
zeg: den
f. Miskotte's
Calvinisme
enkelijk veel
it de achter
er", die met
e reeds heeft
kotte over de
d in hen het
te loor ging.
voor „profe
s hij opheft,
gesteld. Dr
so-calvinisten
nooit theorie
het oneindig
mensch vol
stelijke pro
steld tot nu
skennen, en
als hij aan
der profetie
s schreeuw
et voor hen
steeren" iets

oge, Dr Mis
st: hij is nog
hij verzuimt
nissen inder
rkelijk be
aanbodst
worden aan
p een schip,
haven aan
en, maar hij
en daartegen
K. H. Mis
de laatste

iet. Wat hij
n de werke

, die in dit
het volgend

K. S.

ng van den

ikeltje over
er C. Vos,
venhage en
sten aldaar,

een schrijven, dat mij noopt nog even op de kwestie terug te komen.

Door de organisten der Gereformeerde Kerken te 's Gravenhage is ook nauwkeurig bestudeerd de kwestie der zangwijzen van de voorgestelde nieuwe gezangen en hun oordeel, dat aan de kerkera-den van Den Haag-Oost en Den Haag-West werd medegedeeld, bleek vrijwel overeen te stemmen met het mijne, gepubliceerd in „De Reformatie" van 10 Maart. Van eenigen invloed op elkaars oordeel is geen sprake, daar het rapport der Haagsche organisten was opgesteld vóór 10 Maart en ik van het rapport eerst op de hoogte kwam door een bericht in „De Bazuin" van 21 April onder de rubriek „Op en om ons erf" en het bovengenoemde schrijven van 16 April.

Over de melodie van „O hoe duister" hoe ontzettend" schijnt eenig misverstand te bestaan. Ik had ze aangezien in den bundel van Ds Douma „Stemmen des Heils" en deze melodie van Tollig is ook afgedrukt in „Organist en Eeredienst", het officiële orgaan van de vereniging van organisten bij de Gereformeerde Kerken. Bij de bespreking in Den Haag werd echter door een kerkeraadslid opgemerkt, dat in „Stem en Snaren", uitgegeven bij J. den Boer te Breukelen in 1882, den bundel dus, waarnaar het rapport verwijst, een andere melodie voorkomt. Daar het zeer moeilijk is den bundel „Stem en Snaren" te bemachtigen, zal ik hieronder de melodie even opnemen.

Het Kruis.

O hoe duis - ter, hoe ont - zet - tend,
Ziel - ver - scheen - rend, - hart - ver - plet - tend
Was dat schrik - ver - wek - kend uur;
Toen het vlek - loos Lam ge - slacht werd,
En de los - prijs aan - ge - bracht werd,
Der ge - van - gen - cre - a - tuur.

Hieruit blijkt, dat alle noten denzelfden tijdsduur hebben, zoodat mijn opmerking betreffende deze melodie, in mijn vorig artikel gemaakt, vervalt.

Een andere kwestie is, of de melodie mooi te noemen is. Opzettelijk heb ik de vorige maal me daarover niet uitgelaten, daar dan zeer verschillende beoordeelingen mogelijk zijn. Reeds vroeger noemde ik daar verschillende voorbeelden van. Zoo wordt de melodie van de Avondzang door sommigen zeer mooi geacht, terwijl anderen de melodie onzingbaar noemen en vervangen willen door een andere. Waar de Haagsche organisten echter zich ook in dezen uitgesproken hebben, lijkt het me wel gewenscht, hun meening althans even weer te geven. In plaats van de boven afgedrukte melodie voor „O hoe duister, hoe ontzettend" geven ze de voorkeur aan de melodie van Gezang 247. De melodie uit „Stem en Snaren" is dan ook een zeer vreemd product. Zien we naar de eindnoot en de voortekens, dan zouden we tot de conclusie komen, dat de melodie geschreven was in g kleine tertis, wat in overeenstemming is met den laatste regel. Bezien we echter de andere regels, dan blijkt dat die daarmee een scherpe tegenstelling vormen. De derde en vierde regel beginnen met f, wat in g klein moeilijk denkbaar is en ook zelfs als we zouden beweren, de melodie is in g aeolisch gedacht, met een toevallige verhooging van de f in den laatste regel, blijkt harmonisatie volgens deze toonladder precar, daar alle regels, met uitzondering dan van den laatste, in bes groote tertis zijn gedacht.

De door Deputaten voorgestelde melodie voor Jesaja 9:6 willen de Haagsche organisten vervangen door de melodie van Gezang 68, een melodie, die onder ons ook wel bekend is, (de woorden van Gezang 68 zijn: „Zalig, zalig niets te wezen, in ons eigen oog voor God) en beter bij de woorden past dan de melodie van Ps. 146. Waar geklaagd wordt over het gering aantal melodieën, dat bruikbaar is, wordt dan bovendien dat aantal met één uitgebreid. In plaats van de voor de berijming van Jesaja 35 voorgestelde melodie, wordt de melodie van Gezang 54 genoemd, terwijl men de door Deputaten voorgestelde melodie voor Lofzang ongeschikt acht, doch daarvoor geen andere melodie heeft kunnen vinden.

Ik meen, dat den Haagschen organisten een woord van dank toekomt voor hun arbeid en hun voorstellen een ernstige overweging verdienen.

Bussum.

D. STROO.

LITERATUUR EN KUNST

De dood van het vitalisme.

Bij wat ik in voorafgaande artikelen aantekende over de vitalistische kunst, moet nog iets worden gevoegd over de quaestie, die momenteel aan de orde is: „de dood van het vitalisme" (niet: voor het vitalisme, zoodat op het slot van 't vorige artikel werd aangekondigd).

Met dat „momenteel aan de orde" bedoel ik, dat in den laatsten tijd in enkele tijdschriften onder dit opschrift over vitalisme geschreven wordt. Pater J. v. Heugten) zette den strijd in met een artikel in de Februari-aflevering van het Rooms-Katholieke maandschrift „Boekenschouw" en H. Marsman en E. du Perron dienden van repliek in het Aprilnummer van „Forum", terwijl de eerste aankondigde er „elders" op te zullen doorgaan.

Het gaat in dit geding over het vitalisme in de dichtkunst uit de middenjaren van het vorige eeuwen. Onder leiding en aansporing van Marsman was in die jaren de poëzie in tijdschriften als „De Nieuwe Kroniek", „De Gemeenschap" e.d., van vitalistisch karakter. Jongere dichters als Slauerhoff, Willem Elsschot, Chr. de Graaff, Hendrik de Vries, S. Vestdijk, H. Roland Holst, Andries de Hoghe, Gerard Wijdeveld e.d. gaven daar (en in verzamelde bundels) verzen, waarvan de vorm bijnaak, maar de hevige levensspanning, „het wezenlijke", hoofdzak was. Het leven „zelf" was inhoud en doel en in een steeds zich versnellend tempo werd, onder aanvoering van Marsmans „zweepslag", gelijk Van Heugten plastisch zegt, gejaagd naar het intens „belevens" van alle levensverschijnselen en levensvraagstukken, dwars door conventies en tradities heen.

Over deze vitalistische poëzie loopt de quaestie. Van haar zegt Van Heugten dat ze dood is, doodgemaakt aan onmatige krachtvertering. Den geest van deze poëzie diagnostiseert hij aldus: „Wie wil meetellen, wie voor „vol" gelden wil, zorg voor alles niet serieus te zijn, niet „grave", liever zijn ziel aan den duivel te verkoopen, dan meeneens met iets te maken. Menschen, die het serieuze standpunt overwonnen hebben, die alle dogmatisme, humanisme, aestheticisme, idealisme hebben afgezworen... zulken (zijn) „kerels". Men is destomeer „kerel", naar gelang men verder van een normale menscheijkheid afstaat, zijn gevoels aan corruptheden gewend heeft, cynischer staat tegenover wat gewoonlijk eerbied afdwingt. „Zij" (dat zijn in het verband bepaalde dichters, maar het geldt blijkens den opzet van het artikel van al de genoemden) „zij bewaren hun eerbied voor het werkelijk „grootte", een uitgelezen iets, dat slechts na veel bedenkelijke initialies te ontmaskeren is. Zij doen trouwens graag aan ontmaskeringen. Zij zien alles gemaskerd en het is hun een wellust de dingen te demaskeeren. Het heerlijkste op aarde, het eigenlijke, het eenig „grootte" is te ontmaskeren, ook het „grootte" te ontmaskeren, zoodat er niets meer overblijft. De slang heeft zichzelf verslonden". En deze diagnose, die krachtens den inhoud van het artikel een lijkschouw is, eindigt in een vaststellen van de doodsoorzaak: „apothecose van averechtische burgerlijkheid"... „uitvloei van bedwelmende hersens en bedorven magen"... „het vitalisme van voor enkele jaren is geëindigd in een dans macabre..."

Op dezen alleszins gerechtvaardigden aanval reageert E. du Perron in een aantal dikke termen, die intusschen niets zeggen, maar reageert ook Marsman in een tegenartikel onder hetzelfde opschrift „De dood van het vitalisme", waarin hij aan Van Heugten toegeeft, dat het vitalisme dood is. „Het vitalisme, als theorie van de vitaliteit, als ideaal van een krachtige jeugd, ontstaan in mij, omdat in de werkelijkheid die vitaliteit er niet was, ja, dat vitalisme is dood. Het is een fase van mijn leven geweest, een wanhoopskreet, een leus van bezieling, een machtspreuk, een tooverwoord — maar het is geheel zonder werking gebleven... „Ik heb gehoopt, dat de brand die in mij en in enkele anderen brandde over zou slaan op een groep, op een jeugd, en een vuur zou worden dat ons leven, ons werk doorgloeien zou met een bij vele schakeering eendere vlam. Deze droom heeft heel kort geduurd; ik heb links en rechts vrienden en vijanden, ook van mijn generatie, zien worden tot sterke belangrijke individuen, maar van een gemeenschap heb ik weinig of niets gezien of gevoeld..."

Met deze verklaring van den man, die indertijd den „zweepslag" gaf, — een verklaring, die sommige navolgers onder de jonge christelijke dichters zich voor gezegd kunnen houden — is het pleit beslecht. Het vitalisme als theorie, zoodat men het in de poëzie van de midden-twintiger-jaren gestalte poogde te geven, is dood, omdat men het snelle tempo niet kon bijhouden en in zijn levensjacht aan zichzelf voorbijliep, omdat het meer een élan, dan een vruchtbare houding beteekende, zoodat Van Heugten schrijft, omdat het uiting was van een generatie, die „met het leven zelf geen raad

wetend, een elixer (zocht) dat het nog leefbaar (zou) maken".

Intusschen moet men ten dezen wel onderscheiden.

Het vitalisme als theorie, als streven om door de dingen heen te breken met een opzettelijke negatie van het geworden, is in cynisme, ontgoocheling en denatureering doodgeloopen. Maar het vitalisme als richting, als internationale strooming, is wat anders, dan dit persoonlijk streven en daarom heeft de quaestie „de dood van het vitalisme" slechts ten deele betrekking op de stof die ik in deze artikelenserie behandel: de proza-literatuur der nieuwe zakelijkheid. Zowel in de poëzie van dezen tijd (b.v. in „Maria Lecina" van Werumeus Buning) als in het proza manifesteert zich het vitalisme als richting, maar dat is dan niet het exclusieve van de door Van Heugten getypeerde „kerels", wier negatief en zin-loos streven dat besloten ligt in het karakter van den mensch-van-na-den-oorlog, zoodat ik dat in de voorafgaande artikelen heb aangegeven. Het vitalisme als een willen-belevens, dat is, opmerken, doorgronden, ervaren, zoeken naar verborgen krachten en achter uiterlijkheid verborgen innerlijk, dat is niet dood, maar is zelfs een van de praeagnante vormen van nieuwe-zakelijkheidsproza.

Metterdaad is dat vitalisme iets anders, gelijk ik boven zei, dan wat in de vaderlandsche poëzie van rondom 1925 er onder werd verstaan en dat een specialité was van Marsman, naar hij zelf schrijft op het slot van zijn artikel („le vitalisme, c'était moi"). Het vitalisme is een zoeken, maar dan zonder de pretenties van de „kerels", in verband met al de nieuwe „verkeersmiddelen" op geestelijk en cultureel terrein. En van het buitenland, waar het zijn oorsprong heeft, is het naar hier overgekomen, nu, in de allerlaatste jaren.

Reportage en filmische kunst hebben het doen ontstaan, omdat die op het zwerven, het beloven gebaseerd zijn. En nu is er wel verband met het doodgegane dusgenaamde vitalisme, in-zooverre het ook doorbreken wil door het bestaande en eveneens wortelt in levens-onvrede, maar het is niet een specialité doch een strooming, niet een opzettelijkheid, doch een consequentie, niet een begrensd-Nederlandsch, maar een onbegrensd-internationaal verschijnsel. En dus past het in het verband van mijn „aanteekeningen" om er op te wijzen, dat de quaestie, die momenteel aan de orde is over den dood van het vitalisme, niet, althans slechts in geringe mate raakt dat, wat in het proza der nieuwe zakelijkheid vitalisme heet. Zoodat de kunst der nieuwe-zakelijkheid in 't algemeen den invloed heeft ondergaan van expressivisme, futurisme en kubisme, die zelf dood zijn, zoo heeft het vitalisme der nieuwe zakelijkheid in zijn Nederlandsche vertegenwoordiging (Den Doolaard, Kuyle e.d.) wel reflexen van, maar is niet identiek aan het vitalisme der Marsman-groep, dat dood is. Bij het veelszins nog onzekere van de verschijnselen der nieuwste literatuur moeten we in elk geval zooveel mogelijk verwarring van begrippen zien te voorkomen.

...

Evenwel, het anders-zijn van het hedendaagsch vitalisme wil nog niet zeggen, dat het principieel beter is. Het moge minder negatief, minder gewild zijn en geen „kerels"-pose, het moge meer levenskracht hebben en zeker ook meer culturele waarde, principieel beter is het niet. Van ethisch-religieuze zijde gezien is dit vitalisme, in zijn zoeken van leefkracht en leefdrijf, in zijn absoluut zich oriënteren op den „onhenaamharen levensgloed", even verwerpelijk, wijl even band-loos, als het dusgenaamde vitalisme der poëzie. Het wortelt trouwens in dezelfde levenshouding: die van ontevredenheid met en twijfel aan de bestaande waarden en gaat in dezelfde richting: die der autonomie, der zelfbeschikking en zelfbestemming. Juist dat „zoeken" in eigen wegen en volgens eigen wensch, naar de essentiële „waarden" van het leven, dat kenmerkend is voor het vitalisme, maakt de tegenstelling tusschen vitalisme en christendom onverzoenlijk. Want dat is de tegenstelling tusschen het diep-seitige en het jen-seitige.

C. T.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Onbevredigende bestrijding.

(Antwoord aan den Heer I. Stap.)

V.

De taak der Kerk. I.

Nu nader over de taak der Kerk. Alweer beweert de Heer Stap, dat ik „in conflict (kom) met onze Geref. Theologen". En dan wordt van alle theologen, die men verwacht te zien aangevoerd, er net één genoemd (t.w. Ds Hoekstra). Van dien eenen krijgen we twee citaten. Het eerste citaat zegt letterlijk niets in het hier in geding zijnde debat. Althans niet voor den Heer Stap, wel voor